

Először Rókuson

Felülvizsgálják a rendezési terveket

Egy-egy városrész megújításának többféle módja közül alighanem az a leg-szerencsésebb, amelynek révén megmarad az adott lakóterület addigi karaktere, évszázadok alatt kialakult hargulata — ha volt egyáltalán —, ha a rekonstrukció nem tépi szét azokat a szálakat, amelyekkel az ottlakók szűkebb környezetükhöz kötődtek. Ezek persze emberi szempontok. A városrendezőknek olykor más elveket kell vezérelniük — gondoljunk csak a tömeges lakásépítés gazdasági számításaira. Úgy tűnik azonban, a tervezők is az előbbieken emeltek oldalán állnak, e „megtartva-megújítva” szemlélet szép példáit mutatva föl megrendelőik, a városplánokosok egyetértésével, pártolással. Friss példák adódnak ennek bizonyítására, a szegedi városi tanács végrehajtó bizottsága legutóbbi ülésén hallottak alapján.

Megkezdődött a város 1973 óta érvényben levő részletes rendezési tervének felülvizsgálata, azzal a céllal, hogy ahol lehetséges, feloldják az építési tilalmakat. Elsőként a Rózsa utca—Malkoserdő sor—Körtöltés utca—Tavas utca—Kossuth Lajos sugárút—Nagykörút—József Attila sugárút határolta területen, amelynek eddig körülbelül hetven százaléka korlátozott, vagy tiltották meg az építkezést. Mostantól csupán a terület húsz százalékát tartják fenn későbbi állami lakásépítésre, közparkok kialakítására, intézmények elhelyezésére. Főként a Nagykörút mentén, a sugárutak hangsúlyosabb szakaszain, illetve a nagyobb tömbel-sőkben marad meg az építési tilalom — a vizsgálatok közreműködők, a DÉL-TERV városrendezési irodájának munkatársai négyszáz ingatlanra a felmentést javasolták. (A végrehajtó bizottság jóváhagyta az előterjesztést, s úgy döntött: az egységes rekonstrukcióra fenntartott, immár lényegesen kisebb területen következetesen érvényt szereznek a tilalomnak. Végül is ez a szigor a városkép, a sajátos karakter megőrzését szolgálja.)

Mint ahogy a tilalmak feloldásával várhatóan megélné az épületfelújítási, illetve magánlakás-építési kedv is hozzásegít a városrész mostani arculatának megtartásához: az építési engedélyek kiadói ugyanis val-

tozatlanul meghatározzák, melyik telekre milyen lakóház építhető. A telkenkénti városrész-rekonstrukció mellett szólt az is, hogy a korábbi szabályozási terv lakásszámának 90 százaléka is így biztosítható. Nincs tehát lényeges különbség, érdemes szabad utat adni a beépíthető telkekben amúgy sem bővelkedő Szegeden az egyéni otthonteremtőknek.

A rókusi tervfelülvizsgálato egyébként hamarosan újabbak követik: már készül az alsóvárosi, aztán a móravárosi és az újszegedi városrész is nagyító alá kerül. A városrendezők gondos

mérlegelés után adnak választ arra a kérdésre, hol lehet és szabad a tömbel-sőket közcélra hasznosítani úgy, hogy az érintett telektulajdonosokat se zárják el az építkezés vagy a házfel-újítás lehetőségétől. A magánépítetők, az ingatlan-tulajdonosok egyébként a városi tanács vb hivatalának építési osztályától már a rókusi felülvizsgálát legfrissebb információit kaphatják meg. S ez mindenképpen tanácsos is, hiszen az építési tilalmak feloldása nem jelent köztételségek nélküli építkezési lehetőséget.

P. K.

Munkavédelem

A tanács ipari, a kommunális és közüzemi szolgáltatást végző vállalatoknál több és súlyosabb baleset történt a múlt évben, mint korábban. A baleseti helyzet rom-

lásának okait és a munkavédelem legfontosabb feladatait vitatta meg hétfői ülésén a Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezetének Központi Vezetősége.

Békegyűlések Szegeden

A béke és barátsági hónap rendezvénysorozatának keretében tegnap Szegeden két békegyűlést tartottak.

A Hazafias Népfront megyei elnöksége és a Kisiparosok Országos Szövetségének Csongrád megyei vezetősége a Bartók Béla Művelődési Központ nagytermében rendezte a kisiparosok békenagygyűlését. *Budai Antalné*, a KIOSZ megyei titkára köszöntötte a megjelenteket, köztük *Paulik Józsefet*, az MSZMP Szeged városi bizottsága gazdaságpolitikai osztályának képviselőjét, *Sturcz Mártonné*t, a népfront megyei bizottságának munkatársát.

A gyűlésen *Agoston László*, az MTI pártbizottságának titkára mondott beszédet. Vázolta mindazokat az imperialista törekvéseket, melyek a 80-as évek elején a béke megőrzését fenyegetik. Szólt a népek békevágyáról, a szocialista világrendszer, elsősorban a Szovjetunió kezdeményezéséről, a tartós béke érdekében.

A felsővárosi új iskolában *Emberiség a békéért* cím-

mel szervezett a népfront Szeged városi bizottsága békegyűlést. Ennek előadója *dr. Boda Domokos*, tanszékvezető egyetemi tanár, a szegedi gyermekklinika igazgatója volt. A többi között megállapította, hogy a világ minden országában, az egészségügy egyik kiemelt területe a gyermekek gyógyítása, egészséges biológiai fejlődésük segítése és a cse-csemőhalál teljes felszámolása. A világ gyermekorvosainak feladata, mindennapi munkájával küzdeni a betegség és a halál ellen. Az egészséges gyerekek azonban csak egy békés világban, nyugodt körülmények között éihetnek boldogan.

Társulás az ellátás javítására

Legfőbb célként a ruházati ellátás javítását tekintve társasági szerződést kötött a Dél-magyarországi Rövid- és Kötöttáru Nagykereskedelmi Vállalat négy, Csongrád megyei szövetkezettel. A szerződést tegnap, hétfőn írták alá Szegeden, a RÓVIKÓT központjában. Egyúttal közös terveket körvonalázó alakuló ülést is megtartotta az új gazdasági társaság igazgató tanácsa.

A megállapodás szerint — hallottuk az összejevetelen — közös termelés-szervezésel, kis szeriás termékek előállításával, forgalmazásával, a kínálat bővítésével, s ami ennél is lényegesebb, a választék színesítésével munkálkodik a társaság az ellátás javításán, a RÓVIKÓT hagyományos működési területén Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyében. Az idén összesen — termelői áron számolva — 34 millió forint értékű árut bocsát a 300—900—1000 darabos skálában előállított modellek-ből a társaság gesztori teendővel megbízott RÓVIKÓT rendelkezésére a Makói, a Szentesi és a Mindszenti Házipari Szövetkezet, valamint a hőmezővásárhelyi Népművészeti és Házipari Szövetkezet. Korábban is együttműködtek a nagykereskedelmi vállalattal. A mostani szerződéssel viszont

Ki venne meg közülünk szívesen tizenöt évvel ezelőtti divat szerint készült ruhát vagy cipőt? Ugye, senki sem. S vajon ki örülne közülünk annak, ha a tizenöt-húsz évvel ezelőtti, meglehetősen szerény küllemű kínálatot látna ma is bútör-üzleteink, világítástechnikai, elektromossági boltjaink kirakataiban? Nyilván senki. Mert nagyjából megszoktuk, hogy jobb, szebb, praktikusabb árakkal vannak teli a kirakatok, áruházak, mint a feledékeny önmagunk számára immár homályba vesző tizegynéhány éves múltban. Megszoktuk, még akkor is, ha e szebb, jobb, praktikusabb termékek egy része importból is származik vagy vállalataink kisebb hányadát dicséri. Megszoktuk, s nemigen firtatjuk, miből, honnan telik az országunk a behozatalra, s hogy miért lép hátré a is az egyik vállalat, míg a másik egyet sem.

Nemigen firtatjuk, mert úgy hisszük sokszor, hogy természetes ez a választék, kínálat, hogy az importnak meg kell hogy legyen a fedezete. Fogyasztóként természetesen vesszük, ami kapható, termelőként pedig természetesen vesszük, hogy sokszor olyasmint állítunk elő, amit mi magunk aligha látnánk szívesen egyetlen megvehető cikként a boltokban.

1.

Furcsa tudati állapotban leledzünk sokszor. Elvállik egymástól fogyasztói és termelői énünk. Vásárlóként ugyanis elvárjuk nemcsak az előzékeny kiszolgálást, hanem az utóbbi években megszokott, viszonylag bőséges kínálatot, mutatós, jó minőségű, korszerű termékekből. Termelőként pedig elvárjuk, hogy bármit, amit csinálunk, jó pénzzel honoráljon a piac.

Igaz, ez az állapotunk ma már korántsem egységes — szerencsére. Sok vállalatnál lesz egyre természetesebb követelmény a folyamatos termékszerkezet-váltás, műszaki, technológiai fejlesztés, korszerűsítés. Am a statisztikai

összegzés így is elképesztő képet ad. Két éve, 1980-ban ipari termékeink átlagos életkora 16 év volt. Termékeinknek mindössze 2,6 százalékat cserélték ki újabakra a vállalatok, s 5,3 százalékat korszerűsítették, fejlesztették tovább. Nagyon kedvezőtlen Magyarországon a géppálmány átlagos életkora is. Igaz, sok tíz évnél fiatalabb termelő-eszköz működik az országban — ebből a szempontból megelőzzük az Egyesült Államokat és Franciaországot is —, de kihasználtságuk meglehetősen rossz. S nagyon magas a teljesen elavult berendezések aránya. Emellett az is gyakori, hogy a nagyon korszerű gépeket, berendezéseket igazán ki sem tudják használni, mert nincs meg az az ipari-gazdasági környezet, amelyben a gépek minden tudása érvényre juthatna.

És a következmények? Ha azt írjuk, hogy romló cserearányok, mindenki legyint: maszlag. De, ha azt írjuk, hogy ki vásárolna szívesen olyan üzletben, ahol csak tíz-húsz éves termékeket lehet kapni, drágán — talán szemléletesebb a kép. Mert gondoljunk csak bele: elektronikai és műszeriparunk gyártmányainak 6 százaléka több mint 25 éves! Öregebb hát negyedszázadnál, amely alatt az elektronikában több forradalom is lezajlott, merőben új elvek és alkalmazások születtek. Nem csoda hát, hogy sokszor nehezen, s olcsón tudunk csak eladni azon a világpiacon, amelyen pedig vásárlóként is kénytelenek vagyunk jelen lenni. Jó, jó — mondhatnánk — ez a népgazdaság ügye elsősorban. S mindig volt valahogyan, ezután is lesz. Csak hogy ez a helyzet bennünket, valamennyiünket a legszemélyesebb módon is érint.

Például oly módon, hogy a kelleténél és a szükségesnél jóval több munkát kell el-ádozunk arra, hogy nélkülözhetetlen, a világpiacon beszerezhető termékek ellenértékét előállítsuk. A túlságosan nagy munkaráfordítás pedig túl azon, hogy fölösleges teherként, túlságosan drágává tesz sok mindent a számunkra azok közül a javak közül, amelyekre szükségünk van életünk mai minőségének megtartásához vagy amelyek megszokott kényelmünket, életvitelünket szolgálják.

Az ország, s mi valamennyier, is egyre inkább megérezzük mindennek hátrányait. Azt, hogy míg vásárlóként jó piaci értéktellett rendelkezünk többnyire, termelőként sokszor rágaskodunk a megszokotthoz, más szemmel nézve a világot munkahelyünkön, mint az üzletekben járva. Hiszen a piacon a sok szellemi munkát tartalmazó termékek adhatók el jó áron — mint ahogyan mi is igyekszünk korszerű tétét vagy mosogépet venni az elavult helyett —, ezzel szemben termékeink zöme inkább anyagot, energiát és fizikai munkát tartalmaz. Pedig hát a nyersanyag és az energia egyre többet kerül számunkra, a fizikai munka pedig a világ legnagyobb részén jóval olcsóbb, mint minálunk. A tudás, a szellemi tőke pedig, amely lassanként az egyik legfontosabb értékmerővé válik a piacon, jóval kevesebb megbecsülést és teret kap, a szükségesnél. Szakemberek szerint technológiagyényes, magas kutatási-fejlesztési

2.

Sok gondot okoz az „üzleti mentalitás” hiánya is, együtt a műszaki-technológiai elmaradással. Hiszen minden egyes terméknek megvan a piaci értékételenben kifejeződő élettartama. Amikor megszületik egy áru, s piacra kerül, még nagyon drága, s árát jó ideig tartani is képes, növekvő mennyiségű előállítás esetén is. Aztán csökken az ár, de a technológiai fejlődés révén még mindig rentábilis a gyártás. Míg lassan telítetté válik a piac, új, korszerűbb termékek születnek, s a régi lassanként eladhatatlanná válik. Vagy csak olyan áron kel el még egy darabig, ami már a ráfordításokat sem fedezi. Az nyilván elképzelhetetlen, hogy egy olyan kis ország, mint mi, minden termékéből a legkorszerűbbet gyártsuk. Am az sem tartható, hogy a legtöbb esetben már a termék életének hanyatló szakaszában kezdjük meg annak gyártását, nagy, de rövid életű befektetésekkel. Mert ez pazarlás pénzrel, anyaggal, energiával, s munkával egyaránt.

Föl kell gyorsítanunk fejlődésünket, ha előre akarunk lépni, ha nem akarunk rosszabbul élni, mint manapság. S ez nemcsak azon múlik, hogy mikor vesszünk meg például egy szabadalmat know-how-ot. Időben, vagy elkésve, vagy akkor, amikor adják. Hanem azon is, hogy milyen gazdaságunk saját, belső szellemi hátterre, adaptációs készsége. Hogy mennyire tudjuk — és akarjuk — megszerezni és alkalmazni a legjobbat, vagy a legalábbis nem túlságosan elmaradott technológiát, technikát, műszaki eljárásokat, korszerűbb, jobban, vagy akár „csak” jól eladható termékek előállítás érdekében. Mert egyelőre illetően készségeinkkel van a legtöbb gond.

3.

A legfőbb érték az ember — szoktuk mondani. Valóban, így igaz — a gazdaságban is. Nem szabad hát emberi képzettségeket, képességeket avitt termékekre, üresjáratokra pazarolni. Sem munkásit, sem mérnököt, sem gyárigazgatót. Jó, jó, hát ezt kijelenteni könnyű. Csakhogy az utóbbi tíz év tapasztalatai is azt sugallják, nálunk sokszor nagyobb tekintélye van a pozícióknak, mint a szakértelmeknek, nagyobb súlya az olykor retrográd munkahe-lyi „közvéleménynek”, mint a „hevesfejű” változtatni akarásnak. S ezek a tudati arányok ma még sokhelyütt a boríték vastagságában is megmutatkoznak. (Egy kutatómérnök jó, ha ötven-valahány éves koráig megkeres képességű szakmunkás.) Gondjainkban tán szerencse, hogy minálunk a borítéknak is státusszerpe van, hogy a jövedelem nagyságán is hajlamosak vagyunk mérni a társadalmi hasznosságot és emberi tekintélyt. S úgy tűnik, átbillenően van a mérleg nyelve, mert egyre inkább az kereshet majd többet, aki többet és újabbat tesz le, valamennyiünk hasznára. Ha pedig így lesz, tán ez is húzóerővé válhat, amely megszerzi az újat akarásnak az őt követendő példává tevő, anyagilag is megalapozott tekintélyt. Mondjuk így: az oly szükséges társadalmi presztizst,

Szávay István

„Özönvíz”, szerencséjével

Lakókat víztenger fogadott. A harmadikon a belső áramelést már régen elöntötte, villany nélkül maradt a lakás. A lakók gyerekestől evickéltek a vízben, rettegve várták, mikor csapja őket agyon az áram. Az első emeleti lakó is ázott. A második-kon nem voltak otthon, csak az ajtó alatt szivargott a víz. A negyedik emeleti lakó azt állította, náluk minden száraz. A házmaster semmi jóval nem bízta a lakókat. Ő elzárja a vizet, aztán maradjanak sötétben, vízben, száraz csapokkal. Az IKV nem tart esti ügyeletet. Csaknem kétszáz ezres nagyvárosban pillanatok alatt kiontheti a vizet a lakókat, mint az ürget. Kinek számít? Legföljebb neki. Azzal meg ki törődik? Az első emeleti lakó följajánlotta, hív szerelőt, saját költségére. Azt nem lehet, mondta a házmaster.

Ehhez a csőhöz csak az IKV emberei nyúlhatnak. Történet mindez tegnap délután háromnegyed négy után öt perccel az újszegedi garzonházban. Az okvetetlen lakó megnézi az IKV központjában. Csakugyan nincs ügyelet. És? Mit és? Nincs! Az IKV-szerelő is ember. Ne ki is kell pihenni, meg-tán maszkolni. Érti a kiontott lakó, hogyne értené.

Gyertyáért futnak, ha már áram és víz nélkül töltik az éjszakát, legalább lefeküdni lássanak. Elkor lélekszakadva megérkezik a negyedikről a lakó, hogy elnézést, mégis tőlük folyt ki a sok víz. A happy end teljes, a kedélyek megnyugszanak. De nem az IKV jóvoltából. És ha mégis csőrepedés lett volna? Nem lenne mégis szükséges arra a bizonyos ügyeletre?

Tanács István